

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΧΑΪΚΟΥ

1. Τι είναι το χαϊκού (Haiku)

Το χαϊκού είναι ένα **ιαπωνικό ποιητικό είδος** που χαρακτηρίζεται από:

- **Λιτότητα** και απόλυτη **συμπύκνωση νοήματος**
- **Παρατήρηση της στιγμής** και συχνά του φυσικού κόσμου
- **Έμφαση στο συναίσθημα και την εικόνα**, χωρίς πολλά επίθετα
- Παραδοσιακή δομή **3 στίχων** με συλλαβές **5–7–5** (στη σύγχρονη ελληνική ποίηση η συλλαβική αυστηρότητα συχνά χαλαρώνει υπέρ της εκφραστικότητας)

2. Διδακτικοί Στόχοι

Με το μάθημα αυτό οι μαθητές θα:

1. Κατανοήσουν τη δομή και τα χαρακτηριστικά του χαϊκού.
2. Καλλιεργήσουν την παρατηρητικότητα και την ικανότητα σύνθεσης εικόνων.
3. Εκφράσουν συναισθήματα και σκέψεις με οικονομία λόγου.
4. Πειραματιστούν με την ποιητική γλώσσα και τη μεταφορά.
5. Δημιουργήσουν δικά τους χαϊκού και τα παρουσιάσουν στην τάξη.

3. Διάρκεια Διδασκαλίας

Μπορεί να υλοποιηθεί:

- Σε **1 διδακτική ώρα** (εισαγωγή + δημιουργία)
- Σε **2–3 ώρες** (εμβάθυνση + εργαστήριο + παρουσίαση)

4. Δομή Μαθήματος

Φάση Α: Εισαγωγή στο Χαϊκού

1. Ενεργοποίηση ενδιαφέροντος

Ερώτηση στους μαθητές:

«Μπορεί μια ολόκληρη εικόνα ή συναίσθημα να χωρέσει σε τρεις μόνο στίχους;»

2. Παρουσίαση παραδειγμάτων

Τα κλασικά χαϊκού του Μάτσουο Μπασό (σε μετάφραση):

- Παλιά λιμνούλα—
ένας βάτραχος βουτά.
Ο ήχος του νερού.

- *Χειμωνιάτικη νύχτα—
μέσα στη σιωπή ακούω
το χιόνι να πέφτει.*

Τα χαϊκού του Γ. Σεφέρη:

https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=1&text_id=3093

Σύγχρονα χαϊκού (γραμμένα από μαθητές):

- *Μην ενοχλείτε
Ο χρόνος μελετάει
Το άρωμά της*
Θοδώρα. Χατζηνικολάου
- *Η αγάπη σου
Μικρή μαύρη τουλίπα
Στο λιβάδι μου*
Δάφνη Μουσικά
- *Υπεράνθρωπος
Όποιος καταφέρει το
Εκεκελεύμην.*
Νεφέλη Κασμίρη

3. Σύντομη συζήτηση

- Τι εικόνα δημιουργούν;
- Ποιο συναίσθημα προκαλούν;
- Πόσες λέξεις χρειάστηκαν για να ειπωθούν τόσο πολλά;

Φάση Β: Ανάλυση των χαρακτηριστικών

Γράψτε στον πίνακα τα βασικά στοιχεία του χαϊκού:

Βασικά χαρακτηριστικά

- 3 στίχοι
- (Παραδοσιακά) 5–7–5 συλλαβές
- Αναφορά στη φύση ή σε μια στιγμή της καθημερινότητας
- Δημιουργία **εικόνας** που «κινείται» (έννοια της στιγμής)

- Ελάχιστα επίθετα – χρήση ουσιαστικών/ρημάτων
- Υπαινκτικός τόνος
- Προσωπικό συναίσθημα, αλλά όχι ρητά διατυπωμένο

Ακολουθεί μικρή **άσκηση αναγνώρισης**:

Οι μαθητές υπογραμμίζουν στο παράθεμα λέξεις-εικόνες, ήχους, κινήσεις κ.λπ.

Φάση Γ: Εργαστήριο Δημιουργίας Χαϊκού

1. Βήμα 1 – Παρατήρηση

Ζητήστε από τους μαθητές να κοιτάξουν για 1 λεπτό έξω από το παράθυρο ή μια εικόνα στη τάξη (φύλλο δέντρου, βροχή, γεμάτη αυλή, αντικείμενο).

Ρωτήστε:

- Τι βλέπω;
- Τι ακούω;
- Τι νιώθω;
- Τι συμβαίνει *αυτή τη στιγμή*;

Σημειώνουν 3–5 λέξεις.

2. Βήμα 2 – Καταγραφή λέξεων

Οι μαθητές φτιάχνουν «λέξεις-κλειδιά»:

- ουσιαστικά (π.χ. βροχή, δέντρο, αυλή)
- ρήματα (π.χ. στάζει, τρέμει, φωτίζει)
- εικόνες/ήχοι (π.χ. ψίθυρος, άνεμος)

3. Βήμα 3 – Πρώτη γραφή

Οδηγία:

«Συνθέστε τρεις στίχους που να περιγράφουν μια μικρή στιγμή. Ξεκινήστε χωρίς να μετράτε συλλαβές. Αφήστε την εικόνα να οδηγήσει τον λόγο.»

4. Βήμα 4 – Ρύθμιση συλλαβών (προαιρετική)

Οι μαθητές μετράνε συλλαβές και τροποποιούν όπου χρειάζεται.

(Στη σύγχρονη ελληνική ποίηση επιτρέπεται και η πιο ελεύθερη μορφή.)

5. Βήμα 5 – Τελική έκδοση

Κάθε μαθητής καθαρογράφει το χαϊκού σε χωριστή καρτέλα.

Προτείνεται να εικονογραφήσει ή να δημιουργήσει ένα σύντομο σχετικό βίντεο. (2' - 3' λ.)